

De andere zoon

Van dezelfde auteur:

De tweede dochter
Het verdwenen meisje
De tiende cirkel
De kleine getuige
Negentien minuten
De bekering

Jodi Picoult

De andere zoon

the house of books

Oorspronkelijke titel

House Rules

Uitgave

Atria Books, New York

© 2010 by Jodi Picoult. All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form.

Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2011 by The House of Books,
Vianen/Antwerpen

This edition published by arrangement with the original publisher, Atria Books,
a Division of Simon & Schuster, Inc., New York

Vertaling

Henk Popken

Omslagontwerp

marliesvisser.nl

Omslagfoto

Getty Images/Jon Love

Foto auteur

Gasper Tringale

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 3002 1

D/2011/8899/67

NUR 305

www.thehouseofbooks.com

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Voor Nancy Friend Stuart (1949-2008)
en David Stuart*

CASUS 1: WELTERUSTEN

Ze leek op het eerste gezicht wel een heilige: Dorothea Puente verhuurde in de jaren tachtig van de vorige eeuw kamers aan ouderen en gehandicapten in Sacramento, Californië. Maar toen begonnen haar huurders te verdwijnen. In haar tuin werden zeven lijken gevonden die, na toxicologisch onderzoek, sporen van slaappillen bleken te bevatten. Puente werd aangeklaagd wegens het vermoorden van haar kostgangers zodat ze het geld van hun pensioen kon gebruiken voor plastische chirurgie en dure kleren, om zo haar imago van grande dame van Sacramento intact te houden. Ze werd aangeklaagd wegens negen moorden en uiteindelijk veroordeeld wegens drie moorden.

Puente kreeg tweemaal levenslang en begon in 1998 een correspondentie met een auteur genaamd Shane Bugbee. Ze stuurde hem recepten die vervolgens werden gepubliceerd in een boek met de titel Koken met een seriemoordenaar.

Noem me gestoord, maar ik zou dat eten nog met geen drie meter lange stok aanraken.

EMMA

Overal waar ik kijk, zie ik sporen van een gevecht. De post ligt verspreid over de keukenvloer; de stoelen zijn omgevallen. De telefoon is uit zijn houder geslagen en de batterijen bungelen aan een navelstreng van draden. Er is slechts één vage voetafdruk te zien op de drempel naar de woonkamer en die wijst naar het dode lichaam van mijn zoon, Jacob.

Hij ligt als een zeester uitgespreid voor de open haard. Zijn slapen en handen zijn overdekt met bloed. Ik kan even niet meer bewegen, niet meer ademen.

Plotseling komt hij in zittende houding overeind. ‘Mam,’ zegt Jacob, ‘je probeert het niet eens.’

Dit is niet echt, houd ik mezelf voor, en ik kijk hoe hij weer in precies dezelfde houding gaat liggen – op zijn rug, zijn benen naar links gedraaid. ‘Eh, er is gevochten,’ zeg ik.

Jacobs mond beweegt nauwelijks. ‘En...?’

‘Je bent op je hoofd geslagen.’ Ik zak op mijn knieën, zoals hij me al honderd keer gezegd heeft te doen, en zie nu de elektrische klok die normaal gesproken op de schoorsteenmantel staat en nu half onder de bank uitsteekt. Ik raap hem snel op en zie bloed op een hoek. Ik raak met mijn pink de vloeistof aan en proef ervan. ‘O, Jacob, je gaat me toch niet vertellen dat je weer al mijn stroop hebt opgemaakt...’

‘Mam! Concentreer je!’

Ik laat me op de bank zakken en houd de klok in mijn handen. ‘Er kwamen dieven binnen en jij hebt ze verjaagd.’

Jacob gaat met een zucht zitten. De stroop heeft zijn donkere haar mat gemaakt. Zijn ogen glinsteren, hoewel ze mij niet echt aankijken. ‘Denk je nu echt dat ik twee keer dezelfde plaats delict zou opzetten?’ Hij doet zijn vuist open en ik zie nu voor het eerst de pluk strokleurig, zijdezacht haar. Jacobs vader is een vlaskop, althans, dat was hij toen hij vijftien jaar geleden wegliep en mij achterliet met Jacob en Theo, zijn gloednieuwe, blonde broertje.

‘Heeft Théo je vermoord?’

‘Echt, mam, een peuter had deze zaak nog kunnen oplossen,’ zegt Jacob, terwijl hij overeind springt. Nepbloed druipt langs zijn gezicht, maar hij merkt het niet; als hij helemaal opgaat in de analyse van een misdaad, denk ik dat zelfs het ontploffen van een atoombom hem nog niet van zijn

à propos afbrengt. Hij loopt naar de voetstap aan de rand van het tapijt en wijst. Ik zie nu ook het wafelpatroon van de Vans skateboardgympen waar Theo maanden voor gespaard heeft, en het tweede deel van het logo – NS – dat in de rubberzool gebrand is. ‘Er was een confrontatie in de keuken,’ legt Jacob uit. ‘En dat eindigde ermee dat ik uit verdediging met de telefoon gooide en dat ik werd achtervolgd tot in de woonkamer, waar Theo me uitklokte.’

Ik moet nu toch een beetje glimlachen. ‘Waar heb je die term gehoord?’
‘*CrimeBusters*, aflevering drieënveertig.’

‘Nou, niet om het een of ander, maar dat betekent iemand buiten wesen slaan. Niet dat je hem letterlijk met een klok slaat.’

Jacob kijkt me uitdrukingsloos aan. Hij leeft in een letterlijke wereld; het is een van de kenmerken van zijn diagnose. Jaren geleden, toen we naar Vermont verhuisden, vroeg hij hoe het daar was. *Heel groen*, zei ik, *een golvend landschap*. Hij barstte in huilen uit. *Kun je daar wel lopen?* zei hij.

‘Maar wat is het motief?’ vraag ik, en alsof hij geroepen wordt, komt op dat moment Theo de trap af denderen.

‘Waar is die idioot?’ schreeuwt hij.

‘Theo, noem je broer nóóit...’

‘Goed, ik zal hem geen idioot meer noemen als hij geen spullen meer uit mijn kamer jat.’ Ik ben instinctief tussen hen in gaan staan, hoewel Jacob een kop groter is dan wij.

‘Ik heb niets uit je kamer gestolen,’ zegt Jacob.

‘O nee? En mijn gympen dan?’

‘Die stonden in de bijkeuken,’ corrigeert Jacob hem.

‘Achterlijke idioot,’ mompelt Theo, nauwelijks hoorbaar, en ik zie een vlaag van woede in Jacobs ogen.

‘Ik ben niet achterlijk,’ gromt hij, en hij wil op zijn broer af gaan.

Ik houd hem met gestrekte arm tegen. ‘Jacob,’ zeg ik, ‘je mag niet zomaar aan Theo’s spullen zitten. Daar moet je eerst toestemming voor vragen. En Theo, ik wil dat woord nooit meer over jouw lippen horen komen, anders gooi ik die gympen hoogstpersoonlijk in de vuilnisbak. Ben ik duidelijk genoeg?’

‘Ja, hoor,’ mompelt Theo, en hij loopt bonkend naar de bijkeuken. Even later horen we de buitendeur dichtslaan.

Ik volg Jacob naar de keuken en kijk hoe hij in een hoek wegkruipt. ‘*Wat we hier hebben*,’ mompelt Jacob, zijn stem plotseling heel lijsig, ‘*is... een falende communicatie*.’ Hij gaat op zijn hurken zitten en slaat zijn armen om zijn knieën.

Als hij geen woorden kan vinden om aan te geven hoe hij zich voelt, leent hij die van anderen. Deze komen uit *Cool Hand Luke*; Jacob herinnert zich van elke film die hij heeft gezien de dialogen.

Ik heb heel veel ouders ontmoet met kinderen die echt een ernstige

vorm van autisme hebben, kinderen die niet te vergelijken zijn met Jacob, met zijn asperger. Ze zeggen altijd dat ik me gelukkig mag prijzen met een zoon die zo verbaal is ingesteld, die zo verbijsterend intelligent is, die de kapotte magnetron uit elkaar haalt en hem een uur later weer aan de praat heeft. Zij denken dat er niets erger is dan een zoon die opgesloten zit in zijn eigen wereld, zich niet bewust van de grotere wereld om hem heen. Maar probeer maar eens om te gaan met een zoon die opgesloten zit in zijn eigen wereld en toch probeert daaruit te stappen. Een zoon die probeert net zo te zijn als iedereen, maar totaal niet weet hoe dat moet.

Ik loop naar hem toe om hem te troosten, maar houd mezelf dan tegen – een lichte aanraking kan Jacob al van streek maken. Hij houdt niet van handen geven, of een klopje op de rug of door zijn haar kroelen. ‘Jacob,’ begin ik, maar dan realiseer ik me dat hij helemaal niet zit te pruilen. Hij houdt de telefoon omhoog die daar in de hoek ligt, zodat ik de zwarte veeg op de zijkant kan zien. ‘Je hebt ook nog een vingerafdruk gemist,’ zegt Jacob opgewekt. ‘Ik wil je niet beledigen, maar op een plaats delict zou je een beroerd figuur slaan.’ Hij scheurt een stuk keukenpapier van de rol en bevochtigt dat in de gootsteen. ‘Maak je geen zorgen, ik ruim al het bloed wel op.’

‘Je hebt me nog steeds niet verteld wat Theo’s motief was om jou te vermoorden.’

‘O.’ Jacob werpt een blik over zijn schouder en er glijdt een sluwe grijns over zijn gezicht. ‘Ik heb zijn gympen gejat.’

Naar mijn idee gaat asperger niet zozeer over de karaktertrekken die Jacob hééft, als wel over welke hij is kwijtgeraakt. Hij was een jaar of twee toen hij woorden begon te vergeten, oogcontact vermeed en contact met andere mensen uit de weg ging. Hij kon ons niet horen, of hij wilde dat niet. Op een dag keek ik naar hem terwijl hij naast een Tonka-truck op de grond lag. Hij draaide de wielen rond, met zijn gezicht er slechts een paar centimeter vandaan, en ik dacht: *Waar zit je?*

Ik verontschuldigde me voor zijn gedrag: de reden dat hij in de supermarkt steeds helemaal ineengedoken op de bodem van het winkelwagentje zat, was dat het koud was in de winkel. De merkjes die ik uit zijn kleding moest knippen, prikten heel erg. Als hij geen contact met de kinderen op zijn kleuterschool leek te krijgen, organiseerde ik een verjaardagsfeestje voor hem met alles erop en eraan, inclusief waterballonnen en ezeltje-prik. Als het feestje dan een halfuur bezig was, realiseerde ik me plotseling dat Jacob weg was. Ik was zes maanden zwanger en hysterisch – andere ouders begonnen in de tuin te zoeken, op straat, in huis. Ik was degene die hem vond, in het souterrain, waar hij onophoudelijk een videoband in het apparaat stopte en er weer uit klikte.

Toen bij hem de diagnose werd gesteld, barstte ik in tranen uit. Vergeet niet dat dit in 1995 was; de enige ervaring die ik met autisme had, was

via Dustin Hoffman in *Rain Man*. Volgens de psychiater die we als eerste spraken, leed Jacob aan een gebrekkige sociale communicatie en had hij gedragsproblemen, maar zonder de taalproblemen die andere vormen van autisme kenmerkten. Pas jaren later hoorden we voor het eerst de term ‘asperger’ – dat stond toen nog op geen enkele diagnostische radar. Maar tegen die tijd had ik Theo al gekregen en had Henry – mijn ex – de benen genomen. Hij was computerprogrammeur en werkte aan huis en hij kon niet tegen de driftbuien die Jacob bij het minste of geringste kreeg: een fel licht in de badkamer, het geluid van de UPS-truck die over het grind van de oprit reed, het bakje met cornflakes waar net iets te veel melk in zat. Ik had me toen al volkomen overgeleverd aan al die therapeuten van het eerste uur – een constante stroom mensen die bij ons langskwamen met de bedoeling Jacob uit zijn eigen kleine wereld te halen. *Ik wil mijn huis terug*, had Henry gezegd, *ik wil jónú terug*.

Maar ik had inmiddels gemerkt dat Jacob dankzij de gedrags- en taaltherapieën beter begon te communiceren. Ik zag de verbeteringen en daarom had ik gewoon geen keus.

De avond dat Henry vertrok, zaten Jacob en ik aan de keukentafel een spelletje te doen. Ik trok een gezicht en hij moest raden welke emotie daarbij hoorde. Ik glimlachte, ook al zat ik te huilen, en wachtte tot Jacob me zou vertellen dat ik gelukkig was.

Henry woont met zijn nieuwe gezin in Silicon Valley. Hij werkt voor Apple en hij spreekt de jongens nauwelijks, hoewel hij elke maand trouw de cheque stuurt voor de alimentatie voor de kinderen. Maar ja, Henry was altijd al een geordend type. En goed in cijfers. Zijn vermogen om een artikel uit de *New York Times* letterlijk te citeren – wat me zo in hem had aangetrokken toen we elkaar leerden kennen – verschilde in wezen eigenlijk niet zoveel van de manier waarop Jacob op zijn zesde al hele tv-programma’s kon oplepelen. Pas jaren nadat Henry was vertrokken, besepte ik dat Henry ook iets van asperger in zich had.

Er is veel discussie over de vraag of asperger al dan niet onder autisme valt, maar dat maakt mij eerlijk gezegd niet veel uit. Het is een term die we gebruiken om op school speciale voorzieningen voor Jacob te regelen, en niet een etiket om uit te leggen wie hij is. Als je hem nu zou ontmoeten, zou je als eerste opvallen dat hij mogelijk vergeten is een schoon shirt aan te trekken of zijn haar te kammen. Als je met hem praat, zul jij het gesprek op gang moeten brengen. Hij zal je niet echt aankijken. En als je tijdens het gesprek even met iemand anders praat, kan het zijn dat Jacob in de tussentijd het vertrek heeft verlaten.

Op zaterdag gaan Jacob en ik altijd boodschappen doen.

Het maakt deel uit van zijn vaste patroon, wat betekent dat we er nauwelijks van afwijken. Alles wat nieuw is, moet lang van tevoren aangekondigd en voorbereid worden – of dat nu een afspraak met de tandarts

is of een vakantie of een nieuwe student die halverwege het jaar instroomt. Ik wist dat hij zijn plaats delict vóór elf uur helemaal zou hebben opgeruimd, want dat is het moment dat de Vrouw met de Gratis Hapjes haar tafeltje opstelt voor de ingang van de Townsend Food Co-op. Ze kent Jacob inmiddels van gezicht en geeft hem meestal twee mini-loempia's of rondjes bruschetta of wat er die week ook maar aan de man gebracht moet worden.

Theo is nog niet terug, dus heb ik een briefje voor hem achtergelaten – hoewel hij het schema net zo goed kent als ik. Tegen de tijd dat ik mijn jas en tas heb gepakt, zit Jacob al op de achterbank. Hij vindt dat prettig, want dan kan hij lekker breeduit zitten. Hij heeft geen rijbewijs, hoewel dat een steeds terugkerend onderwerp van gesprek is. Hij is tenslotte achttien en had twee jaar geleden zijn rijbewijs al kunnen hebben. Hij weet precies hoe een verkeerslicht werkt en zou het waarschijnlijk met gemak uit elkaar kunnen halen en weer in elkaar zetten, maar ik ben er niet helemaal van overtuigd dat hij in een situatie waarbij diverse auto's allemaal in een andere richting langs hem heen zoeven nog in staat is zich te herinneren of hij bij een kruispunt moet stoppen of juist moet doorrijden.

'Hoever ben je met je huiswerk?' vraag ik, terwijl we de straat op draaien.

'Alleen nog dat stomme Engels.'

'Engels is niet stom,' zeg ik.

'Nou, mijn leraar Engels anders wel.' Hij trekt een gezicht. 'We moesten van meneer Franklin een opstel schrijven over ons favoriete onderwerp, en ik wilde schrijven over de lunch, maar dat mocht niet.'

'Waarom niet?'

'Hij zegt dat de lunch geen onderwerp is.'

Ik kijk hem even aan. 'Dat is het ook niet.'

'Nou,' zegt Jacob, 'het is ook geen gezegde. Zou hij dat niet moeten weten?'

Ik onderdruk een glimlach. Jacobs letterlijke interpretatie van de wereld kan, afhankelijk van de omstandigheden, ofwel heel grappig ofwel heel frustrerend zijn. Ik zie in de achteruitkijkspiegel dat hij zijn duim tegen het raam drukt. 'Het is te koud voor vingerafdrukken,' zeg ik afwezig – iets wat hij me heeft geleerd.

'Maar weet je ook waaróm?'

'Eh.' Ik kijk hem aan. 'Omdat het bewijsmateriaal onder het vriespunt afbreekt?'

'Kou maakt dat de poriën samentrekken,' zegt Jacob. 'Er komt dus minder zweet vrij en dat betekent dat de uitscheiding niet op het oppervlak blijft zitten en geen latente afdruk op het glas achterlaat.'

'Ja, dat wilde ik net zeggen,' grap ik.

Ik noemde hem vroeger altijd mijn kleine genie, want zelfs als klein kind kwam hij al met dergelijke verrassende opmerkingen. Zo herinner ik me

bijvoorbeeld dat hij op zijn vierde hardop het bordje op de gevel van een arts las, net op het moment dat de postbode voorbijliep. Die kerel keek hem met open mond aan, maar ja, je hoort ook niet elke dag uit de mond van een kleuter het woord gastro-enterologie, en dat luid en duidelijk.

Ik rijd de parkeerplaats op. Ik negeer een prima parkeerplek omdat die naast een feloranje auto is, en Jacob houdt niet van de kleur oranje. Ik voel gewoon dat hij zijn adem inhoudt tot we de auto gepasseerd zijn. We stappen uit en Jacob rent naar de winkelwagentjes; daarna gaan we naar binnen.

De plek waar normaal altijd de Vrouw met de Gratis Hapjes staat, is leeg. ‘Jacob,’ zeg ik onmiddellijk, ‘het geeft niet.’

Hij kijkt op zijn horloge. ‘Het is kwart over elf. Ze komt om elf uur en vertrekt weer om twaalf uur.’

‘Er zal wel iets gebeurd zijn.’

‘Verwijdering van een eeltknobbel,’ zegt een man die binnen gehoorsafstand zakjes peen opstapelt. ‘Over vier weken is ze terug.’

Jacob begint met zijn hand tegen zijn dij te slaan. Ik kijk de winkel rond en probeer in te schatten of het een grotere scène zal opleveren als ik probeer Jacob hier weg te krijgen voordat hij echt een aanval krijgt, of dat ik hem er via praten doorheen kan slepen.

‘Je weet toch nog wel dat mevrouw Pinham drie weken niet naar school kon omdat ze gordelroos had, en dat ze dat niet van tevoren kon zeggen? Dit is net zoiets.’

‘Maar het is kwart over elf,’ zegt Jacob.

‘Mevrouw Pinham is weer beter geworden, weet je nog? En toen was alles weer normaal.’

De man van de peentjes staart inmiddels in onze richting. En waarom ook niet? Jacob ziet er volkomen normaal uit. Hij is duidelijk intelligent. Maar zo’n verstoring van het dagelijkse ritme is voor hem misschien wel hetzelfde als het voor mij zou zijn als ik plotseling te horen kreeg dat ik moest bungeejumpen vanaf de Sears Tower.

Als er een laag gegrom opstijgt uit Jacobs keel, weet ik dat er geen weg terug meer is. Hij loopt achterwaarts bij me vandaan en botst tegen een stelling met potjes augurken en piccalilly. Er vallen een paar potten op de grond en het brekende glas duwt hem over de rand. Plotseling staat Jacob te gillen – één hoge, snerpande toon die inmiddels de soundtrack van mijn leven is geworden. Hij rent als een blinde in het rond en haalt naar me uit als ik hem wil aanraken.

Het neemt niet meer dan dertig seconden in beslag, maar die kunnen een eeuwigheid duren als de hele winkel naar je kijkt; als je probeert je ruim één meter tachtig grote zoon tegen het linoleum te duwen en hem daar met je volle gewicht in bedwang te houden, de enige druk die hem een beetje kan kalmeren. Ik breng mijn lippen tot vlak bij zijn oor. ‘*I shot the sheriff,*’ zing ik, ‘*but I didn’t shoot no deputy...*’

Al sinds hij klein was, heeft dit liedje van Bob Marley een kalmerende uitwerking op hem. Er zijn tijden geweest dat ik het vierentwintig uur per dag afspeelde, alleen maar om hem kalm te houden; zelfs Theo kende alle coupletten voordat hij drie was. En ook nu weer voel ik de spanning uit Jacobs spieren wegtrekken; zijn armen hangen nu krachteloos langs zijn lichaam. In zijn ooghoek glinstert één enkele traan. *'I shot the sheriff,'* fluistert hij, *'but I swear it was in self-defense.'*

Ik leg mijn handen rond zijn gezicht en dwing hem me aan te kijken. 'Gaat het weer?'

Hij aarzelt, alsof hij even serieus de balans moet opmaken. 'Ja.'

Ik kom overeind en kniel daarbij per ongeluk in de plas piccalilly. Jacob gaat ook zitten en trekt zijn knieën tegen zijn borst.

Er heeft zich inmiddels een hele menigte rond ons verzameld. Behalve de peentjesman staren nu ook de winkelchef, diverse klanten en een meisjes-tweeling met precies hetzelfde sproetenpatroon op hun gezicht naar Jacob, met die vreemde mengeling van afschuw en medelijden die ons als een trouwe viervoeter overal achtervolgt. Jacob zou nog geen vlieg kwaad doen, letterlijk of figuurlijk – ik heb hem tijdens een autorit van drie uur een spin in zijn handen zien houden zodat hij het diertje op de plaats van bestemming de vrijheid kon geven. Maar als je hem niet kent en je ziet een grote, gespierde man een stellage omvergooien, dan denk je niet direct dat hij gefrustreerd is. Je denkt dat hij gewelddadig is.

'Hij is autistisch,' snauw ik. 'Verder nog vragen?'

Ik heb gemerkt dat kwaadheid het beste werkt. Het is de elektrische schok die ze nodig hebben om hun blik af te wenden van het autowrak. Alsof er niets gebeurd is, gaan de klanten verder met het uitzoeken van navelsinaasappelen en het in zakjes stoppen van paprika's. De twee meisjes schieten het pad met zuivelproducten in. De peentjesman en de winkelchef maken geen oogcontact en dat komt me prima uit. Ik weet hoe ik met hun morbide nieuwsgierigheid moet omgaan; hun eventuele vriendelijkheid zou me wel eens te veel kunnen worden.

Jacob schuifelt achter me aan terwijl ik het wagentje voortduw. Zijn hand trilt nog steeds lichtjes, maar hij heeft zichzelf weer redelijk onder controle.

Mijn grootste wens voor Jacob is dat dit soort momenten zich niet meer voordoet.

Mijn grootste angst: dat dat wél het geval is en dat ik er niet altijd bij zal zijn om te voorkomen dat de mensen gelijk het ergste denken.

THEO

Ik heb vierentwintig hechtingen in mijn gezicht gehad, met dank aan mijn broer. Tien daarvan hebben een litteken achtergelaten dat dwars door mijn linkerwenkbrauw loopt, na die keer dat Jacob mijn kinderstoel omverliep. Ik was toen acht maanden oud. De andere veertien hechtingen zaten op mijn kin. Dat was met Kerstmis 2003, toen ik zo uitgelaten was over een of ander stom cadeau dat ik het cadeaupapier verfrommelde en Jacob door dat geluid helemaal door het lint ging. De reden dat ik dit vertel, heeft echter niets te maken met mijn broer. Ik vertel het omdat mijn moeder altijd zegt dat Jacob niet gewelddadig is, maar ik ben het levende bewijs dat ze zichzelf voor de gek houdt.

Ik word verondersteld uitzonderingen te maken voor Jacob. Het is een van onze ongeschreven huisregels. Dus als we een omweg moeten maken om een omleiding te omzeilen (hoe ironisch kan het zijn?) omdat het desbetreffende bord oranje is en Jacob daardoor in paniek raakt, dan is dat belangrijker dan het feit dat ik tien minuten te laat op school ben. En hij mag altijd als eerste onder de douche, omdat honderd miljard jaar geleden, toen ik nog een baby was, Jacob ook als eerste douchte en hij kan er niet tegen als een vast patroon wordt doorbroken. En toen ik vijftien werd en een afspraak had gemaakt voor een voorlopig rijbewijs – een afspraak die moest worden afgezegd omdat Jacob een kortsluiting had vanwege het kopen van een paar nieuwe sneakers – moest ik maar begrijpen dat zulke dingen nu eenmaal gebeuren. Het probleem is dat ook de volgende drie keer dat ik met mijn moeder naar het rijbewijsbureau zou gaan, er iets gebeurde, zodat ik het uiteindelijk maar liet zitten. Als het zo doorgaat, rijd ik op mijn dertigste nóg op mijn skateboard.

Op een keer, toen Jacob en ik nog klein waren, speelden we in een vijver vlak bij ons huis met een opblaasboot. Het was mijn taak om op Jacob te letten, ook al was hij drie jaar ouder en had hij net zo vaak zwemles gehad als ik. We draaiden de boot om en zwommen eronder. De lucht daar was zwaar en vochtig en Jacob begon te praten over dinosaurussen, waar hij toen helemaal gek van was, en hij wist van geen ophouden. Plotseling raakte ik in paniek. Hij zoog alle lucht op in die benauwde ruimte. Ik duwde tegen de boot en probeerde hem van ons weg te tillen, maar het plastic leek aan het wateroppervlak gekleefd en dat maakte mijn paniek nog groter. Ik weet achteraf natuurlijk ook wel dat

ik er gewoon onderuit had kunnen zwemmen, maar op dat moment kwam dat niet in me op. Ik wist toen alleen dat ik geen lucht kreeg. Als mensen me vragen hoe het is om op te groeien met een broer die asperger heeft, moet ik altijd daaraan denken, ook al zeg ik tegen ze dat het voor mij niet uitmaakt.

Ik ben geen heilige. Er zijn momenten dat ik dingen doe die Jacob gek maken, gewoon omdat het zo verdomde gemakkelijk is. Zoals die keer dat ik alle kleren in zijn kast op een andere plek hing. Of toen ik het dopje van de tube tandpasta verstopte, zodat hij dat er niet op kon doen toen hij klaar was met tandenpoetsen. Maar daarna voel ik me altijd schuldig tegenover mijn moeder, die het meestal het zwaarst te verduren heeft als Jacob weer een aanval krijgt. Ik hoor haar ook af en toe huilen, als ze denkt dat Jacob en ik slapen. En dan besef ik weer dat zij ook niet voor een leven als dit gekozen heeft.

Dus bemoei ik me er af en toe ook mee. Ik ben degene die Jacob letterlijk wegtrekt als hij tijdens een gesprek mensen frustrereert doordat hij te intens is. Ik ben degene die hem vertelt dat hij moet ophouden met zijn opgewonden gedoe als hij zenuwachtig is in de bus, omdat hij er daardoor uitziet als een regelrechte idioot. Ik ben degene die eerst naar zijn klas gaat alvorens naar mijn eigen klas te gaan, om de leraar te laten weten dat Jacob een moeilijke ochtend heeft gehad omdat we onverwacht geen sojamelk meer hadden. Ik gedraag me met andere woorden als de grote broer, ook al ben ik dat niet. En op de momenten dat ik denk dat het niet eerlijk is, als mijn bloed als lava aanvoelt, trek ik me terug. Als mijn kamer niet ver genoeg weg is, stap ik op mijn skateboard en ga een eindje cruisen – alles om maar niet op de plek te hoeven zijn die ik verondersteld word als thuis te zien.

Dat is ook wat ik deze middag doe, nadat mijn broer heeft besloten dat ik de boef ben in zijn zogenaamde misdaad. Ik zal eerlijk tegen jullie zijn – het was niet het feit dat hij zonder vragen mijn gympen heeft gepakt, of dat hij een pluk haar uit mijn haarborstel heeft gestolen (wat toch een beetje doet denken aan die griezel uit *Silence of the Lambs*). Het was omdat ik, toen ik Jacob in de keuken bezig zag met zijn stroop en zijn nephoofd wond en al die bewijzen die in mijn richting wezen, heel eventjes dacht: *was het maar waar*.

Maar ik mag niet zeggen dat mijn leven makkelijker zou zijn zonder Jacob. Ik mag het zelfs niet eens denken. Dat is ook weer een van die ongeschreven huisregels. Dus pak ik mijn jas en rijd naar het zuiden, ook al is het min vijf en snijdt de wind in mijn gezicht. Ik stop even kort bij het skatepark, de enige plek in deze stomme stad waar je nog mag skaten van de politie, al heb je daar helemaal niets aan in de winter, die in Townsend, Vermont, zo ongeveer negen maanden per jaar duurt.

Het heeft vannacht gesneeuwd, ongeveer vijf centimeter, maar er is een knaap met een snowskate die probeert op de trap een Ollie te doen als

ik daar aankom. Zijn vriend neemt met een gsm de truc op. Ik ken ze van school, maar ze zitten niet bij mij in de klas. Ik ben eigenlijk een soort antiskater. Ik gebruik mijn skates eigenlijk alleen maar als vervoermiddel. Dat maakt me natuurlijk een freak voor de skaters, net zoals de manier waarop ik me kleed en het feit dat ik van skaten houd me een freak maakt in de ogen van mijn keurige klasgenoten.

De jongen die aan het skaten is, valt op zijn kont. ‘Dat ga ik op YouTube zetten, bro,’ zegt zijn vriend.

Ik skate langs het park en ga de stad in, op weg naar die ene straat die zich oprolt als een slak. Precies in het midden ervan staat een soort sprookjeshuis. Ik geloof dat het officieel een victoriaans huis heet. Het is paars geverfd en het heeft aan één kant een torentje. Ik denk dat dat me als eerste opviel – ik bedoel, wie heeft er nu in vredesnaam een torentje op zijn huis, behalve Rapunzel? Maar de persoon die in dat torentje woont, is een meisje van een jaar of tien, elf, en ze heeft een broertje dat half zo oud is. Hun moeder rijdt in een groen Toyota-busje en hun vader moet wel een dokter zijn of zo, want ik heb hem nu al twee keer van zijn werk zien komen met een soort operatiejas aan.

Ik ga hier de laatste tijd vaak langs. Meestal ga ik dan gehurkt voor de erker zitten, vanwaar ik vrijwel alles kan zien – de eetkamertafel, waar de kinderen hun huiswerk doen. De keuken, waar hun mamma het eten kookt. Soms zet ze het raam op een kier en kan ik bijna proeven wat ze eten.

Deze middag is er echter niemand thuis. Dat maakt me overmoedig. Ook al is het op klaarlichte dag, en ook al rijden er auto’s door de straat, ik loop naar achteren en ga op de schommel zitten. Ik draai de kettingen in elkaar en laat ze dan weer los, ook al ben ik veel te oud voor dit soort dingen. Dan loop ik naar de achterdeur en kijk of hij op slot zit.

Hij gaat open.

Dit is verkeerd, ik weet het. Maar ik ga evengoed naar binnen.

Ik doe mijn schoenen uit, want zo hoort dat nu eenmaal. Ik laat ze op een mat in de bijkeuken staan en ga de keuken binnen. Er staan ontbijtkommen in de gootsteen. Ik doe de koelkast open en kijk naar de op elkaar gestapelde Tupperware-bakjes. Er staat nog een restje lasagne.

Ik haal een pot pindakaas uit de koelkast en ruik aan de inhoud. Is het verbeelding, of ruikt hij lekkerder dan het merk dat wij in óns huis hebben?

Ik stop mijn vinger in de pot en neem een lik. Vervolgens loop ik met kloppend hart met de pot – plus nog een pot jam – naar het aanrecht. Ik pak twee sneetjes van het brood op het aanrecht en zoek in de keukenla naar een mes. Alsof het de gewoonste zaak van de wereld is, maak ik voor mezelf een sandwich met pindakaas en jam.

In de eetkamer ga ik op de stoel zitten waarop het meisje altijd zit tijdens het eten. Ik eet mijn sandwich op en stel me mijn moeder voor, die

met een grote schotel met gebraden kalkoen uit de keuken komt. ‘Hoi, pap,’ zeg ik hardop tegen de lege stoel links van me, net alsof ik nog echt een vader heb in plaats van een spermadonor met schuldgevoelens die elke maand een cheque stuurt.

Hoe gaat het op school, zou hij dan vragen.

‘Ik heb een tien voor mijn proefwerk biologie.’

Dat is fantastisch. Het zal me niet verbazen als jij straks ook medicijnen gaat studeren, net als ik.

Ik schud mijn hoofd en kom weer bij mijn positieven. Of ik heb mezelf in een soap op tv gefantaseerd, of ik heb een soort Goudlokje-syndroom.

Jacob las me vroeger altijd ’s avonds voor. Nou ja, niet echt. Hij las zichzelf voor en het was eigenlijk meer citeren van dingen die hij in zijn geheugen had opgeslagen en ik bevond me toevallig in dezelfde geografische omgeving, dus kon ik niet anders dan luisteren. Maar ik vond het niet onprettig. Als Jacob praat, gaat zijn stem omhoog en omlaag, alsof elke regel een lied is, wat nogal vreemd klinkt in een normale conversatie, maar wat op de een of andere manier wel werkt bij een sprookje. Ik herinner me dat ik bij het horen van het verhaal over Goudlokje en de drie beren dacht wat een sukkel ze was. Als ze het goed had gespeeld, had ze misschien kunnen blijven.

Vorig jaar, toen ik voor het eerst naar de regionale middelbare school ging, moest ik min of meer opnieuw beginnen. Er waren leerlingen uit andere steden die niets van mij wisten. De eerste week trok ik op met twee jongens, Chad en Andrew. Ze zaten in mijn scheikunde klas en leken behoorlijk cool, en ze kwamen ook nog eens uit Swanzey in plaats van uit Townsend en hadden mijn broer nog nooit ontmoet. We maakten grappen over de net iets te korte broek van onze leraar en zaten tijdens de lunch bij elkaar aan tafel. We maakten zelfs plannen om een keer samen naar de film te gaan als er een goeie draaide in het weekend. Maar toen dook Jacob op een dag in de kantine op omdat hij op een griezelig snelle manier zijn studiepakket natuurkunde had afgerond en de leraar hem vrij had gegeven, en natuurlijk kwam hij regelrecht op mij af. Ik stelde hem voor en zei dat hij een ouderejaars was. Nou, dat was mijn eerste fout – Chad en Andrew vonden het zo gaaf dat ze een ouderejaars aan tafel hadden dat ze Jacob vragen begonnen te stellen, zoals in welke klas hij zat en of hij in een sportteam zat. ‘Groep elf,’ zei Jacob, en hij voegde eraan toe dat hij sport niet zo zag zitten. ‘Ik hou van forensisch onderzoek,’ zei hij. ‘Hebben jullie wel eens gehoord van dr. Henry Lee?’ Om daarna tien minuten aan één stuk te wauwelen over de patholoog-anatoom uit Connecticut die aan belangrijke zaken als die van O.J. Simpson had meegewerkt. Ik denk dat Chad en Andrew afhaakten toen hij begon uit te weiden over de patronen van bloedspetters. Toen we de dag daarop een partner moesten kiezen voor scheikunde proeven, zagen ze me natuurlijk niet meer staan.

Ik heb mijn sandwich op, dus sta ik op van de eettafel en ga de trap op. De eerste kamer boven is die van de jongen en de muren hangen vol met posters van dinosaurussen. Op het bed liggen felgekleurde pterodactylussen en een T-rex met afstandsbediening ligt op zijn kant op de grond. Ik blijf als aan de grond genageld staan. Er was een tijd dat Jacob net zo gek was van dinosaurussen als nu van de forensische wetenschap. Zou deze kleine jongen je ook alles kunnen vertellen over de therizinosaurius die in Utah werd gevonden, met klauwen van dik dertig centimeter die eruitzien als iets uit een horrorfilm? Of dat het eerste bijna complete dinosaurusskelet – een hadrosaurus – in 1858 in New Jersey werd aangetroffen?

Nee, het is gewoon een kind – geen kind met asperger. Dat weet ik door 's avonds hier naar binnen te gluren. Ik weet het omdat die keuken met zijn warme gele muren een plek is waar ik zou willen zijn, en niet een plek waar ik van weg wil hollen.

Plotseling schiet me iets te binnen. Die dag dat Jacob en ik in de vijver onder de opblaasboot speelden en ik in paniek raakte omdat ik geen lucht kreeg en ik de boot niet van me af kon krijgen? Hij wist op de een of andere manier de boot omhoog te duwen en sloeg zijn armen om me heen en hield me zo hoog boven het water dat ik met enorme teugen lucht naar binnen kon zuigen. Hij sleepte me naar de kant en zat huiverend naast me tot ik weer een beetje besepte waar ik was. Het is de laatste keer die ik me kan herinneren dat Jacob voor mij zorgde, in plaats van andersom.

In de slaapkamer waar ik nu sta, wordt een hele muur in beslag genomen door planken vol met computergames. Vooral Wii en Xbox, met voor de volledigheid ook nog een paar Nintendo DS-games. Wij hebben niet eens een spelcomputer; dat kunnen we ons niet veroorloven. De troep die Jacob bij zijn ontbijt naar binnen moet werken – een hele extra maaltijd aan pillen en drankjes en voedingssupplementen – kost een fortuin en ik weet dat mijn moeder soms hele nachten met haar freelance-correctiewerk bezig is, alleen maar om Jess te kunnen betalen, Jacobs begeleider sociale vaardigheden.

Ik hoor het gezoem van een auto in de rustige straat en als ik een blik uit het raam werp, zie ik hem: het groene bestelbusje dat de oprit op draait. Ik vlieg de trap af, de keuken door en naar buiten. Ik duik tussen de struiken, waar ik met ingehouden adem kijk hoe eerst de jongen, in hockeytenue, uit het busje stapt. Daarna stapt zijn zusje uit en vervolgens zijn ouders. Zijn vader pakt een sporttas achter uit de auto en dan verdwijnen ze allemaal in het huis.

Ik loop naar de straat en skate weg van het sprookjeshuis. Onder mijn jas zit het Wii-spel dat ik op het laatste moment heb meegegraaid – een of ander Super Mario-spel. Ik voel mijn hart tegen het doosje bonken.

Ik kan het niet spelen. Ik wil dat ook niet eens. De enige reden dat ik het heb meegenomen is dat ik weet dat ze het niet eens zullen missen. Hoe zou dat ook kunnen, als je zoveel hebt?

JACOB

Ik mag dan autistisch zijn, maar op welke dag van de week je moeders tweeëndertigste verjaardag viel, dat kan ik je niet vertellen. Ik kan geen logaritmes uit mijn hoofd uitrekenen. Ik kan je bij het zien van een graszode niet vertellen dat die 6446 individuele grassprietten telt. Ik kan je aan de andere kant wel álles vertellen wat je maar wilt weten over bliksem, over kettingreacties in polymeren, over beroemde filmcitaten en over sauropoden uit de vroege jura. Ik kende het periodiek stelsel uit mijn hoofd zonder dat ik er ook maar mijn best voor hoefde te doen; ik leerde mezelf Midden-Egyptisch; en ik hielp mijn leraar wiskunde met het repareren van zijn computer. Ik zou wel eeuwig kunnen praten over de lijnbreking bij de analyse van vingerafdrukken, en of genoemde analyse een kunst of een wetenschap is. (Het DNA van een identieke tweeling is bijvoorbeeld identiek; dat weten we dankzij wetenschappelijke analyse. Maar de vingerafdrukken van een identieke tweeling verschillen wat de Galton-patronen betreft – aan welk bewijsmateriaal zou jij de voorkeur geven als openbaar aanklager? Maar ik dwaal af.)

Ik neem aan dat ik met deze talenten de show zou stelen op een cocktailparty als ik (a) zou drinken, wat ik niet doe, en ik (b) vrienden had die me voor een feestje zouden uitnodigen, cocktails of niet. Mijn moeder heeft me het als volgt uitgelegd: stel je eens voor hoe het moet zijn om iemand die je strak aankijkt tegen je te horen praten over de patronen van bloedspatten die zijn veroorzaakt door een object dat met een snelheid van tussen de 1,5 en 7,5 meter per seconde beweegt en hoe die verschillen van de spetters veroorzaakt door kogels of explosieven. Of nog erger, stel je voor dat jij de pratende persoon bent en dat je niet doorhebt dat het slachtoffer van jouw conversatie daar wanhopig aan probeert te ontsnappen.

Het syndroom van Asperger werd bij mij vastgesteld lang voordat het die modieuze geestelijke afwijking werd die het nu is en die te pas en te onpas door ouders wordt gebruikt om hun etters van kinderen te omschrijven, zodat de mensen denken dat het supergenieën zijn in plaats van een stelletje asocialen. Eerlijk gezegd weten de meeste kinderen op mijn school inmiddels wel wat asperger inhoudt; dit dankzij een van de deelnemers aan *America's Next Top Model*. Er hebben al zoveel mensen tegen mij over haar verteld dat ze wel moeten denken dat wij iets gemeen

hebben. Wat mijzelf betreft, ik probeer het woord zo min mogelijk hardop te zeggen. Asperger. Ik bedoel, dat doet je toch gelijk aan een of andere groente denken?

Ik woon samen met mijn moeder en mijn broer, Theo. Het feit dat wij uit dezelfde genenpoel afkomstig zijn, is voor mij echt onthutsend, want wij kunnen niet méér van elkaar verschillen, zelfs al zouden we het proberen. We zien er ook volkomen verschillend uit. Zijn haar is sluijk en zó blond dat het voor zilvergrijs kan doorgaan en het mijne is donker en wordt een ragebol als ik het niet om de drie weken laat knippen (het feit dat ik het elke drie weken laat knippen, komt trouwens ook doordat drie een mooi, veilig getal is, dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld vier, en ik kan alleen iemand aan mijn haar laten zitten als dat van tevoren wordt aangekondigd). Theo maakt zich altijd druk over wat anderen van hem zullen denken, terwijl ik al wéét wat mensen van mij denken – dat ik dat rare jong ben dat te dicht bij ze komt staan en maar door blijft praten. Theo luistert vrijwel alleen maar naar rap, waar ik hoofdpijn van krijg. Hij skateboardt alsof de wieltjes aan zijn voeten vastzitten, en dat bedoel ik als een compliment, want ikzelf kan nauwelijks lopen en tegelijkertijd kauwgom kauwen. Hij heeft heel wat te verduren, neem ik aan. Ik raak van streek als plannen in de war lopen of als er iets in mijn patroon verandert, en soms kan ik me dan totaal niet beheersen. Ik ben dan net de Hulk – ik schreeuw, vloek en sla om me heen. Ik heb Theo nog nooit geslagen, maar ik heb wel dingen naar zijn hoofd gegooid en een paar van zijn spullen kapotgemaakt, met name een gitaar waarvoor mijn moeder me de daaropvolgende drie jaar geld opzij liet leggen. Theo is ook degene die het meest te verduren heeft van mijn eerlijkheid.

CASUS BETREFFENDE PUNT 1

Theo loopt de keuken in met een spijkerbroek die zo laag hangt dat je zijn onderbroek ziet. Hij heeft verder een veel te groot sweatshirt aan en er hangt een raar soort medaille om zijn nek.

Theo: Is er wat?

Ik: Ja, bro, misschien heb je het nog niet in de gaten, maar wij wonen hier in een buitenwijk en niet in het centrum. Is het soms Tupac Vereringsdag?

Ik zeg tegen mijn moeder dat wij niets gemeen hebben, maar mijn moeder houdt vol dat dat zal veranderen. Ik denk dat ze niet goed bij haar hoofd is.

Ik heb geen vrienden. Het pesten begon al op de kleuterschool, toen ik een bril ging dragen. De onderwijzer liet een populaire jongen een nepbril dragen, zodat ik een bondgenoot zou hebben, maar hij bleek uiteindelijk toch niet echt een boom te willen opzetten over de vraag of de archaeopterix moet worden ingedeeld bij de prehistorische vogels of de

dinosaurussen. Die vriendschap was dus na een dag alweer afgelopen. Inmiddels ben ik er wel aan gewend dat kinderen me vragen ergens anders te gaan zitten. Ik word in het weekend nooit gebeld. Ik snap gewoon de sociale afspraken niet. Als ik bijvoorbeeld met iemand uit de klas sta te praten en hij zegt: ‘Man, is het al één uur?’ dan kijk ik op de klok en vertel hem dat het inderdaad al één uur is, terwijl hij eigenlijk alleen maar probeert om op een beleefde manier van mij af te komen. Ik begrijp niet waarom mensen nooit zeggen wat ze bedoelen. Het is net zoiets als immigranten die naar een land komen en de taal leren, maar met hun ogen staan te knippen als ze een staande uitdrukking horen. (Echt, hoe moet iemand wiens moedertaal geen Engels is, nu ‘het plaatje zien’, om het zo maar te zeggen, en dan begrijpen dat het niets met een foto of een schilderij te maken heeft?) Voor mij is het me bevinden in sociale situaties – of dat nu de school is of het Thanksgiving-diner of een rij voor de bioscoop – net zoiets als verhuizen naar Litouwen zonder die taal te spreken. Als iemand me vraagt wat ik in het weekend ga doen, kan ik niet zo losjes antwoorden als bijvoorbeeld Theo. Ik ga me dan afvragen hoeveel informatie gepast is en in plaats van een gedetailleerde omschrijving te geven van mijn toekomstige plannen, val ik dan terug op de woorden van anderen. Ik vraag dan bijvoorbeeld met mijn beste De Niro-imitatie: ‘*You talkin’ to me?*’ En het zijn trouwens niet alleen mijn leeftijdgenoten die ik niet begrijp. Een tijdje terug moest een docente naar het kantoor om een telefoontje te beantwoorden en ze zei tegen de klas: ‘En geen beweging, hè – zelfs ademen is al te veel.’ Normale kinderen trokken zich daar natuurlijk niets van aan; een paar braafste jongetjes van de klas bleven geconcentreerd doorwerken. En ik? Ik zat er als een standbeeld bij, terwijl mijn longen in brand stonden en ik op een gegeven moment bijna flauwviel.

Ik heb ooit een vriendinnetje gehad. Ze heette Alexa en ze verhuisde in de zevende klas. Daarna besloot ik de school te zien als een antropologische studie. Ik probeerde interesse te kweken voor onderwerpen waar normale kinderen over praatten. Maar het was zo saai.

CASUS BETREFFENDE PUNT 2

Meisje: Hé, Jacob, cool hè, deze mp3-speler?

Ik: Zal wel door Chinese kindertjes in elkaar gezet zijn.

Meisje: Wil je wat van mijn Slushee?

Ik: Uit hetzelfde rietje drinken kan uitslag veroorzaken. En dat geldt ook voor kussen.

Meisje: Ik ga ergens anders zitten...

Kun je je voorstellen dat ik de gesprekken met mijn leeftijdgenoten een beetje wil opsmukken, door het te hebben over onderwerpen als dr. Henry Lees aanpak van de moord op Laci Peterson? Uiteindelijk deed ik niet

langer mee aan dat soort oppervlakkig geklets; een gesprek volgen over wie er uitging met wie was voor mij even moeilijk als het in kaart brengen van de paringsrituelen van een nomadenstam in Papoea Nieuw-Guinea. Mijn moeder verwijt me wel eens dat ik het niet eens probeér. Ik zeg dan dat ik het voortdurend probeer en dat ik steeds weer afgewezen word. En ik vind dat eigenlijk niet eens zo erg. Waarom zou ik tenslotte vrienden willen zijn met kinderen die zo akelig doen tegen mensen als ik?

Er is een aantal dingen waar ik echt niet tegen kan.

1. Het geluid van papier dat verfrommeld wordt. Ik weet niet waarom, maar het geeft me het gevoel dat iemand datzelfde doet met mijn ingewanden.
2. Te veel herrie of flitslichten.
3. Plannen die veranderd worden.
4. Het missen van *CrimeBusters*, dat dagelijks om halfvijf wordt uitgezonden, waar je ook woont, een wonder van coördinatie. Ook al ken ik alle 114 afleveringen uit mijn hoofd, het dagelijks volgen ervan is voor mij even belangrijk als insuline voor een diabeticus. Mijn hele dag wordt eromheen gepland en als ik mijn shot niet krijg, ga ik trillen.
5. Als mijn moeder mijn kleren opbergt. Ik berg ze op in de volgorde van de regenboog, ROGBIV, en zo dat de kleuren elkaar niet aanraken. Ze doet haar best, maar de laatste keer vergat ze gewoon indigo.
6. Als iemand anders een hapje van mijn eten neemt, moet ik het stukje afsnijden dat in aanraking is gekomen met zijn/haar speeksel voordat ik verder kan met eten.
7. Losse haren. Ik word daar helemaal panisch van en dat is ook de reden dat het mijne zo ongeveer gemillimeterd is.
8. Aangeraakt worden door iemand die ik niet ken.
9. Voedsel met vellen, zoals custardpudding; of voedsel dat in mijn mond explodeert, zoals erwten.
10. Even getallen.
11. Als mensen me achterlijk noemen, want dat ben ik niet.
12. De kleur oranje. Die betekent gevaar en je kunt er in het Engels niet op rijmen, wat heel verdacht is. (Theo wil weten waarom ik zilver dan wel tolereer, maar die discussie ga ik niet eens aan.)

Veel van mijn achttien jaren zijn opgegaan aan het leren omgaan met een wereld die soms oranje, chaotisch en te luidruchtig is. Zo draag ik tussen de lessen in een koptelefoon. Vroeger had ik zo'n hele grote die me deed lijken op een luchtverkeersleider, maar Theo zei dat iedereen achter mijn rug om grapjes maakte als ze me door de gangen zagen lopen, dus

overtuigde mijn moeder me ervan dat ik van die oortjes moest gebruiken. Ik ga zelden naar de kantine, want (a) is er niemand bij wie ik kan aanschuiven, en (b) voelen al die elkaar kruisende gesprekken als messen op mijn huid. Ik hang in plaats daarvan vaak rond in de lerarenkamer, waar ze me in elk geval niet aankijken alsof ik twee hoofden heb als ik zeg dat Pythagoras eigenlijk niet de bedenker is van de stelling van Pythagoras (de Babyloniërs gebruikten die al duizenden jaren voordat Pythagoras ook nog maar een verleidelijke blik in de ogen van zijn Griekse ouders was). Als het me allemaal echt te veel wordt, wil druk nogal eens helpen – bijvoorbeeld onder een stapel wasgoed gaan liggen, of onder een verzwaarde deken (een deken met kleine polyesterbolletjes erin die hem zwaarder maken) – omdat de diep reikende sensorische stimulatie me kalmeert. Een van mijn therapeuten, een Skinner-aficionado, kreeg me zover dat ik ontspande bij het horen van Bob Marley. Als ik van streek raak, herhaal ik steeds maar dezelfde woorden en ga op vlakke toon praten. Ik doe mijn ogen dicht en vraag me af: *wat zou dr. Henry Lee doen?*

Ik raak niet in de problemen omdat regels me bij de les houden. Regels betekenen dat de dag precies zo zal verlopen als ik heb gepland. Ik doe wat me gezegd wordt; ik zou alleen willen dat iedereen dat deed.

Wij hebben in ons huis regels:

1. Ruim je eigen rommel op.
2. Vertel de waarheid.
3. Poets tweemaal per dag je tanden.
4. Kom niet te laat op school.
5. Zorg voor je broer; het is de enige broer die je hebt.

Het merendeel van deze regels voelt voor mij heel natuurlijk aan – nou ja, behalve dan dat tandenpoetsen, want daar heb ik een pesthekel aan, en voor Theo zorgen. Laat ik het zo zeggen: mijn interpretatie van regel 5 komt niet altijd overeen met die van Theo. Neem bijvoorbeeld vandaag. Ik gunde hem een hoofdrol in mijn moordzaak en hij werd woedend. Hij was gecast als de boosdoener... ik snap niet dat hij niet begreep dat dat de hoogste vorm van vleierij is.

Mijn psychiater, dr. Moon Murano, vraagt me vaak om paniek veroorzakende situaties aan te geven op een schaal van één tot tien.

CASUS BETREFFENDE PUNT 3

Ik: Mijn moeder moest naar de bank en ze zei dat ze over een kwartier weer terug zou zijn en toen dat zeventien minuten werd, raakte ik in paniek. En toen ik haar vervolgens belde, nam ze haar gsm niet op en toen was ik ervan overtuigd dat ze ergens dood in een greppel lag.

Dr. Moon: Hoe voelde je je daardoor, op een schaal van één tot tien?

Ik: Een negen.

(Opmerking: Het was eigenlijk een tien, maar dat is een even getal en dat hardop zeggen zou maken dat mijn paniekniveau buiten de schaal zou vallen.)

Dr. Moon: Kun je een oplossing bedenken die beter zou hebben gewerkt dan 112 bellen?

Ik (met mijn beste imitatie van Cher uit Moonstruck): Ja, gewoon normaal doen!

Ik geef mijn dagen ook een cijfer, hoewel dr. Moon me daartoe nog geen opdracht heeft gegeven. Hoge cijfers zijn goede dagen; lage cijfers zijn slechte dagen. En vandaag is zo'n slechte dag, met de ruzie met Theo en daarna de afwezigheid van de Vrouw met de Gratis Hapjes in de supermarkt. (Ik moet er ter verdediging bij vertellen dat ik een algoritme heb uitgewerkt om te voorspellen wat ze zal gaan serveren en misschien was ik niet in paniek geraakt als het de eerste zaterdag van de maand was geweest, want dan deelt ze vegetarische hapjes uit. Maar vandaag was het verdomme dessertdag.) Ik ben bij thuiskomst direct naar mijn kamer vertrokken. Ik begraaf mezelf onder de dekens en leg daar ook nog een gewatteerde deken bovenop. Ik toets 'I shot the sheriff' op mijn iPod in en luister tot halfvijf onophoudelijk naar dat ene liedje. Dan is het tijd voor *CrimeBusters* en moet ik de trap af naar de woonkamer, waar de tv staat.

Vandaag wordt aflevering 82 uitgezonden, eentje uit mijn persoonlijke top vijf. Het gaat om een zaak waarin een van de CSI-onderzoekers, Rhianna, niet op haar werk komt opdagen. Ze blijkt te zijn gegijzeld door een man die overmand is door verdriet omdat zijn vrouw onlangs is overleden. Rhianna laat allerlei aanwijzingen achter voor de rest van het team, die hen uiteindelijk moeten leiden naar de plek waar ze wordt vastgehouden.

Natuurlijk heb ik de ontknoping al door lang voordat de rest van het de CSI-team zover is.

De reden dat ik het zo'n goede aflevering vind, is dat er eigenlijk een fout in zit. Rhianna wordt door haar ontvoerder meegesleurd naar een restaurant en laat een bonnetje van haar favoriete kledingwinkel achter onder haar bord. Haar collega's vinden het en moeten bewijzen dat het echt van haar afkomstig is. Ze onderzoeken het op vingerafdrukken en gebruiken daarvoor een poedersuspensie gevolgd door ninhydrine, terwijl je in werkelijkheid eerst ninhydrine zou moeten gebruiken. Dat reageert op het aminozuur, waarna de poedersuspensie wordt gebruikt, die op vetten reageert. Als je de poedersuspensie als eerste gebruikt, zoals in die aflevering gebeurde, zou dat het poreuze oppervlak ongeschikt maken voor de ninhydrineprocedure. Toen ik de fout in de gaten kreeg,

schreef ik naar de producenten van *CrimeBusters*. Ze stuurden me een brief terug, plus een officieel T-shirt. Het T-shirt past me niet meer, maar ik bewaar het nog steeds in een la.

Na het bekijken van het programma verbetert mijn dag in één keer van een één naar een drie.

‘Hoi,’ zegt mijn moeder, terwijl ze haar hoofd om de hoek van de deur steekt. ‘Hoe gaat het?’

‘Oké,’ antwoord ik.

Ze komt naast me op de bank zitten. Onze benen raken elkaar. Zij is de enige persoon die ik zo dicht in mijn buurt kan hebben. Bij ieder ander zou ik enkele centimeters zijn opgeschoven. ‘Oké, Jacob,’ zegt ze. ‘Ik wil je er alleen even op wijzen dat je deze dag ook zonder dat gratis hapje hebt overleefd.’

Juist op momenten als deze ben ik blij dat ik mensen niet recht aankijk. Als ik dat wel zou doen, zouden ze waarschijnlijk ter plekke sterven vanwege de minachting die in mijn blik ligt. Natuurlijk heb ik het overleefd. Maar tegen welke prijs?

‘Leermomentje,’ legt mijn moeder uit, en ze klopt op mijn hand. ‘Ik moest het toch even zeggen.’

‘*Frankly, my dear,*’ mompelt ik, ‘*I don’t give a damn,*’ vrij naar Rhett Butler, uit *Gone with the Wind*.

Mijn moeder slaakt een zucht. ‘We eten om zes uur, Rhett,’ zegt ze, ook al eten we altijd om zes uur, en ook al is mijn naam Jacob.

Zo af en toe komen de media postuum met een diagnose van asperger bij bepaalde beroemdheden. Hieronder een opsomming:

1. Wolfgang Amadeus Mozart
2. Albert Einstein
3. Andy Warhol
4. Jane Austen
5. Thomas Jefferson

Ik ben er voor 99 procent van overtuigd dat ze geen van allen een paniek-aanval in een supermarkt hebben gehad die er uiteindelijk toe leidde dat een hele stellage met potten augurken in elkaar donderde.

Eten is vaak een pijnlijke aangelegenheid. Mijn moeder lijkt per se een conversatie te willen beginnen, hoewel zowel Theo als ik daar niet bepaald om zit te springen. Ze heeft net weer een stapel brieven ontvangen van de *Burlington Free Press* en soms leest ze die tijdens het eten hardop voor en dan maken wij politiek incorrecte opmerkingen die mijn moeder nooit van haar leven in haar adviesrubriek zou opnemen.

CASUS BETREFFENDE PUNT 4

Lieve Tante Em,

Als mijn man en ik op bezoek gaan bij mijn schoonmoeder, maakt ze steevast rosbief klaar, ook al weet ze dat ik al mijn leven lang vegetariër ben. Wat moet ik doen als dat de volgende keer weer gebeurt?

Radeloos uit South Royalton

Lieve Radeloos,

Zeg dat de rapen nu gaar zijn en vertrek.

Soms zijn de vragen die ze krijgt echt triest, zoals van die vrouw wier echtgenoot haar had verlaten en die niet wist hoe ze dat aan haar kinderen moest vertellen. Of de moeder die zou sterven aan borstkanker en die een brief schreef aan haar pasgeboren dochttertje die ze pas mocht lezen als ze volwassen was, over hoe graag ze bij de diploma-uitreiking van haar dochter had willen zijn, bij haar verloving, haar eerste kind. Meestal echter zijn de vragen afkomstig van idioten die de verkeerde keuze hebben gemaakt. *Hoe krijg ik mijn man terug, nu ik me realiseer dat ik hem niet had moeten bedriegen?* Probeer voor de verandering eens trouw te zijn, dame. *Wat is de beste manier om een vriend terug te krijgen die je hebt gekwetst met een gemene opmerking?* Nou, had om te beginnen gewoon je mond gehouden. Ik zweer je, soms kan ik gewoon niet geloven dat mijn moeder voor dergelijke onzin betaald wordt.

Vanavond heeft ze een brief in haar handen van een tienermeisje. Ik weet dat omdat de inkt paars is en omdat op de *i* in *Lieve Tante Em* een hartje staat in plaats van een punt. ‘*Lieve Tante Em,*’ leest ze, en ik zie net als altijd een kleine oude dame voor me met een knotje en degelijke schoenen, en niet mijn moeder. ‘*Ik val op een jongen die al een vriendin heeft. Ik weet dat hij mij ook leuk vind... goeie god, leren ze je tegenwoordig niet meer spellen, of zo?*’

‘Nee,’ antwoord ik, ‘ze leren je hoe je de spellingscontrole moet gebruiken.’

Theo kijkt net lang genoeg van zijn bord op om te grommen in de richting van het druivensap.

‘*Ik weet dat hij me leuk vindt, met dt,*’ corrigeert mijn moeder, ‘*want hij loopt na school met me mee naar huis en we hebben uren met elkaar aan de telefoon gehangen en gisteren werd het me te veel en ik kuste hem en hij kuste me terug... O, alsjeblijft, laat iemand die meid een komma geven.*’ Dan kijkt ze weer naar het velletje papier, fronsend ditmaal. ‘*Hij zegt dat we geen verkering kunnen hebben maar dat we speciale vrien-*

den kunnen zijn. Denk je dat ik ja moet zeggen? Met vriendelijke groeten, Burlington Buddy. Mijn moeder kijkt mij aan. 'Is niet elke vriend speciaal?'

Ik kijk haar nietszeggend aan.

'Theo?' vraagt ze.

'Het is een uitdrukking,' mompelt hij.

'En wat betekent die uitdrukking dan wel?'

Theo krijgt een vuurrode kleur. 'Kijk maar op Google.'

'Nee, vertel jij het me maar.'

'Nou, dat noemen ze zo als een jongen en een meisje geen verkering hebben en toch dingen met elkaar doen, oké?'

Mijn moeder denkt daar even over na. 'Je bedoelt... seks?'

'Onder andere...'

'En wat gebeurt er dan?'

'Dat weet ik niet!' zegt Theo. 'Daarna negeren ze mekaar gewoon weer, neem ik aan.'

Mijn moeders mond valt open. 'Dat is wel het meest vernederende wat ik ooit heb gehoord. Dat arme meisje zou die jongen niet alleen moeten vertellen dat hij de pot op kan, ze zou alle vier de banden van zijn auto lek moeten steken en...' Plotseling kijkt ze Theo strak aan. 'Jij hebt toch nooit een meisje op die manier behandeld, hè?'

Theo slaat zijn ogen ten hemel. 'Kun je nou eens niet net zo zijn als andere moeders en gewoon vragen of ik hasj gebruik?'

'Gebruik jij hasj?' vraagt ze.

'Nee!'

'Heb jij speciale vriendinnen?'

Theo schuift zijn stoel naar achteren en staat in één vloeiende beweging op. 'Ja, een stuk of duizend. Ze staan in de rij voor de deur, is dat je nog niet opgevallen?' Hij zet zijn bord in de gootsteen en rent naar boven.

Mijn moeder pakt een pen die ze in haar paardenstaart heeft gestopt (ze draagt altijd een paardenstaart, want ze weet hoe ik denk over loshangende haren die over haar schouders vallen) en begint een antwoord op te schrijven. 'Jacob,' zegt ze, 'wees eens lief en ruim de tafel voor me af, wil je?'

En weg is mijn moeder, toevluchtsoord voor de verdoelden, praatpaal voor de stompzinnigen van geest. De wereld redden met één brief tegelijk. Ik vraag me af wat al die toegewijde lezers van haar zouden denken als ze wisten dat de echte Tante Em één zoon had die praktisch sociopaat was en een andere die sociaal onpraktisch was.

Ik zou graag een speciale vriendin hebben, ook al zou ik dat nooit aan mijn moeder toegeven.

Ik zou graag een vriendin hebben, punt.

Mijn moeder gaf me vorig jaar voor mijn verjaardag het mooiste cadeau ooit: een politicscanner. Het is een radio die frequenties opvangt die gewone radio's niet kunnen ontvangen – frequenties die door de overheid zijn gereserveerd binnen UHF en VHF, en die gebruikt worden door de politie en door hulpdiensten. Ik weet altijd nog voor ze ter plekke zijn dat de verkeerspolitie de strooiwagens laat uitrukken; ik ontvang de speciale weerberichten als er een storm op komst is. Maar ik luister toch voornamelijk naar de oproepen van politie en hulpdiensten, want zelfs in een stadje als Townsend wordt wel eens een misdaad gepleegd.

Ik ben sinds Thanksgiving al naar twee plaatsen delict geweest. De eerste betrof een inbraak in een juwelierszaak. Ik reed op mijn fiets naar het adres dat ik op de scanner had gehoord en zag daar diverse agenten voor de winkel naar bewijsmateriaal zoeken. Het was de eerste keer dat ik ze met een spuitbus een voetstap zag markeren in de sneeuw, een absoluut hoogtepunt. Bij de tweede misdaad was niet echt sprake van een plaats delict (een PD, in jargon). Het was het huis van een jongen die bij mij op school zit en die altijd mij moest hebben. Zijn moeder had 911 gebeld, maar tegen de tijd dat ze daar arriveerden, stond ze met een nog steeds bloedende neus bij de voordeur en zei ze dat ze geen aanklacht wilde indienen tegen haar echtgenoot.

Vanavond heb ik net mijn pyjama aangetrokken als ik op de scanner een code hoor die anders is dan ik tot nu heb gehoord, en ik heb er toch genoeg gehoord:

10-52 AMBULANCE GEVRAAGD
 10-50 AUTO-ONGELUK
 10-13 BURGERS AANWEZIG
 10-40 VALS ALARM, OMGEVING VEILIG
 10-54 VEE OP DE SNELWEG

Nu echter hoor ik dit:

10-100

En dat betekent *Dode*.

Ik geloof niet dat ik me in mijn leven ooit sneller heb aangekleed. Ik gris een notitieboekje met ruitjespapier mee, ook al is het een gebruikt exemplaar, want ik wil geen seconde verliezen; en ik krabbel het adres neer dat steeds maar over de scanner herhaald wordt. Dan sluipt ik de trap af. Met een beetje geluk slaapt mijn moeder al en merkt ze niet eens dat ik weg ben.

Het is bitter koud buiten en er ligt ongeveer vijf centimeter sneeuw op de grond. Ik ben zo opgewonden over dit buitenkansje dat ik mijn gympen aan heb gedaan in plaats van mijn laarzen. De wielen van mijn

mountainbike slippen bij elke bocht weg.

Het adres is een snelweg en ik weet dat ik de juiste plek heb bereikt als ik vier politieauto's met zwaailichten zie staan. Er is een houten paal met politielint dat wappert in de wind (geel, niet oranje) en een duidelijk zichtbaar spoor van voetstappen. Langs de rand van de weg staat een verlaten auto, bedekt met ijs en sneeuw.

Ik pak mijn notitieboekje en schrijf: *Auto al minstens twaalf uur verlaten, al vóór de sneeuwstorm.*

Ik duik het bos in als er nog een politiewagen arriveert. Deze heeft geen merktekens en het is een doorsnee-auto, met uitzondering dan van het magnetische zwaailicht op het dak. De man die uitstapt, is lang en heeft rood haar. Hij draagt een zwarte overjas en zware laarzen. Op een van zijn handen zit een kinderpleister.

Dat schrijf ik ook op.

'Inspecteur,' zegt een van de agenten, die tussen de bomen vandaan komt. Hij heeft een uniform aan, met dikke handschoenen en ook weer laarzen. 'Sorry dat ik u moest bellen.'

De inspecteur schudt zijn hoofd. 'Wat hebben jullie tot nu toe?'

'Een jogger heeft een lichaam gevonden in het bos. De man is half-naakt en hij zit helemaal onder het bloed.'

'Wie gaat er nu verdomme midden in de winter 's avonds joggen?'

Ik volg hen het bos in, er wel voor zorgend dat ik in de schaduw blijf. De plek rond het lichaam wordt verlicht door zoeklichten, zodat de plaats delict goed gefilmd kan worden.

De dode man ligt op zijn rug. Zijn ogen zijn open. Zijn broek hangt om zijn enkels, maar hij heeft nog wel zijn ondergoed aan. De knokkels van zijn handen zijn vuurrood van het bloed, net als zijn handpalmen, en zijn knieën en kuiten. Zijn jack is opengeritst en hij mist een schoen en een sok. Om hem heen is de sneeuw roze gekleurd.

'Goeie hemel,' zegt de inspecteur. Hij knielt en trekt een paar rubberhandschoenen aan die hij uit zijn zak heeft gehaald. Hij bestudeert het lichaam van dichtbij.

Ik hoor nog twee paar voetstappen en een andere man stapt de lichtcirkel binnen, vergezeld van een agent in uniform. De agent werpt een blik op de dode knaap, wordt lijkbleek en geeft over. 'Jezus, M.,' zegt de andere man.

'Hé, commissaris,' antwoordt de inspecteur.

'Zelfmoord of moord?'

'Weet ik nog niet. Maar er lijkt duidelijk sprake van seksueel misbruik.'

'Rich, die knaap zit van top tot teen onder het bloed en hij ligt daar in zijn onderbroek. Denk je dat hij is aangerand en daarna harakiri heeft gepleegd?' zegt de commissaris laatschuldig. 'Ik weet dat ik niet die enorme ervaring als rechercheur heb die jij na vijftien jaar bij de politie hier hebt opgedaan, maar...'

Ik kijk naar het lijstje in mijn notitieboekje. Wat zou dr. Henry Lee nu doen? Nou, hij zou de wonden eens goed bekijken. Hij zou zich afvragen waarom er alleen oppervlakkig bloed is – die roze film op de sneeuw, zonder druppels of spetters. Hij zou de voetafdrukken in de sneeuw zien – één paar dat overeenkomt met die ene sneaker aan de voet van het slachtoffer, en het andere paar dat hoort bij de jogger die het lichaam heeft gevonden. Hij zou zich afvragen waarom het slachtoffer na een aanranding nog steeds zijn ondergoed draagt, terwijl alle andere kledingstukken niet meer zijn aangetrokken.

Ik heb het zo koud dat ik sta te rillen. Ik stamp met mijn in sneakers gehulde voeten op de sneeuw. Dan kijk ik omlaag, naar de grond, en plotseling is alles kristalhelder.

‘Ik wil me er niet mee bemoeien,’ zeg ik, uit mijn schuilplaats naar voren komend, ‘maar jullie hebben het allebei bij het verkeerde eind.’